

Recenzie

VETEŠKA, Jaroslav: Kompetence ve vzdělávání dospělých

Praha : Univerzita Jana Amose Komenského, 2010, 1. vydanie, 202 s. ISBN 978-80-86723-98-3

Otázky kompetencií sú rezonujúcou témou dnešnej vedeckej diskusie ako ústredného problému epistemológie vedy, v tomto prípade andragogiky. Jaroslav Veteška vo svojej vedeckej monografii realizuje (vyjadrené popperovsky) „racionálnu diskusiu“ aplikovaním metódy jasného vymedzenia problému a kritického skúmania rozličných predkladaných riešení. Spolu s Popperom chcem zdôrazniť slová „racionálna diskusia“ a „kritické skúmanie“, ktoré autor v plnej miere naplnil, výsledkom čoho je logická analýza trojdimenzionálneho spektra problematiky: kompetencií – vzdelávania – a dospelého jedinca. Autor si plne uvedomil fakt, že k epistemológii môžeme pristupovať z dvoch strán, jednak ako k bežnému poznávaniu, teda poznávaniu zdravým rozumom, alebo ako k problému vedeckého poznávania. Vyberá si v širšej miere priestor pre vedecké a to mu pomohlo vidieť viac, hlbšie a zároveň prispieť k pokroku.

Logika autorovho poznávania smeruje od jasného vymedzenia kľúčových pojmov v koncepte celoživotného učenia sa (ktoré zahŕňa vznik a rozvoj celoživotného vzdelávania a učenia sa, systém počiatočného vzdelávania, ďalšie vzdelávanie v andragogickom diskurze), cez referenčný rámec všeobecných teoretických východísk odbornej kvalifikácie a profesijných kompetencií (referujúc o kompetenčne založenom vzdelaní, o nezamestnanosti a trhu práce, o európskej stratégii a kurikulárnych dokumentoch, o reforme českého vzdelávacieho systému a o vzdelávacích cieľoch podľa bloomovej taxonómie kognitívnej oblasti edukácie). Táto induktívno-deduktívna analýza vyúsťuje do poňatia miesta kompetencií v cieľovom programe vzdelávania dospelých (ktoré ponúka charakteristiku pojmu kompetencie, schopnosti a zdroje kompetencií, kľúčové kompetencie v počiatočnom vzdelávaní, kompetencie v ďalšom vzdelávaní, výsledky vzdelávania a učenia sa). Aplikčný rozmer nadobúda kompetenčné poňatie rozvoja a riadenia ľudských zdrojov (reflektujúc požiadavky trhu práce v oblasti pracovných spôsobilostí, rozvoj vzdelanosti zamestnancov zameraný na kompetenčný prístup, profesijné manažérske kompetencie, riadenie zamestnaneckej organizácie podľa kompetencií, tvorbu a aplikáciu kompetenčných modelov v organizácii, kompetenčné profily a rozvoj ľudských zdrojov). Výsledkom tohto teoreticko-metodologického skúmania je predmetná racionálna vedecká diskusia, ktorú autor predkladá na 153 stranách textu s rozsiahlym zoznamom bibliografických odkazov a početnými prílohami.

Prínosom publikácie je, že v úvodných častiach autor realizuje aj terminologickú analýzu, pokúšajúc sa vymedziť základné termíny v ich súčasnom, ale aj historickom kontexte andragogiky, neopomínajúc právny rámec skúmania (tak v českých ako aj európskych podmienkach). Etablovanosť andragogiky a jej celospoločenský význam potvrdzuje vymedzením kvalifikácie ako kľúčového fenoménu ľudskej existencie človeka 21. storočia, ktorý žije v spoločnosti založenej na vedomostiach a od ktorého sa očakáva, že dokáže adekvátne riešiť vzniknuté zložitejšie a obsažnejšie životné situácie. A práve k tomu má byť vybavený príslušnými kompetenciami.

V tejto súvislosti je potrebné akcentovať snahu autora (výskumníka) všetky jeho kroky smerovať k jednotlivcovi a sústrediť sa najmä na filozofické a výskumno-metodologické otázky človeka ako predmetu vedeckého skúmania. Autor tu v kontexte andragogickej vedy naliehavo kladie nové otázky praktikom aj teoretikom. Do popredia dáva otázky etickej, právnej, ale aj politickej zodpovednosti za kvalitu vzdelávania a za plné využitie vzdelania, uvedomujúc si aj politický a právny rámec daného štátu. Neopomína, že súčasný človek neexistuje vo vákuu, ale naopak, má svoj celospoločenský, ale aj individuálny rozmer: v mene individuálnej slobody odmieta tradičné hodnoty, avšak moderné projekty ešte nemá vytvorené, a tak častokrát sám seba znefunkčňuje. A práve k tomu potrebuje byť vybavený potrebnými kompetenciami, aby dokázal adekvátne reagovať a reflektovať celosťnosť a systémovosť zmien.

Autor sa tejto „požiadavky doby“ plne zhostil, hľadá metodologickú platformu pre teoreticko-empirické vymedzenie nových fenoménov a vzťahov, ktoré predmetná problematika prináša. Dielo predstavuje efektívny vstup do vedeckej diskusie, ktorá v súčasnosti prebieha a je mimoriadne náročná. Vyžaduje si vedomosti a spôsobilosti nielen z oblasti andragogickej vedy, ale aj politiky, práva, medicíny, psychológie, sociológie a filozofie, resp. etiky. Dostatočne si uvedomil závažnosť i zložitosť súvislostí a závislostí, pochopil podstatu problému, vymedzil svoju vlastnú metodologickú pozíciu, a tak naplnil deklarované ciele publikácie. Nezotrval len na známych konštatovaniach, ale ponúka nové, spolu s kvalitnou argumentáciou v kontexte interdisciplinárnych väzieb medzi andragogikou a ostatnými spoločenskými vedami.

Významným prínosom monografie *„Kompetence ve vzdělávání dospělých“* je (akcentujúc slová autora v jej úvode), že *„vzdelávanie v súčasnej dobe patrí k jednému z najdôležitejších faktorov rozvoja spoločnosti i človeka ako jedinca, ktorý, pokiaľ chce obstáť a byť úspešným, musí využiť vlastný potenciál k permanentnému vzdelávaniu a rozvoju“*. Autor ponúka odpovede na otázky ako, kde, prečo... Zároveň „nazerá“ a upozorňuje na špecifické teoretické a metodologické problémy samotnej andragogickej vedy. Tým vytvára plat-

formu pre pochopenie významu predmetnej problematiky, a to predovšetkým v konfrontácii s hodnotiacimi vstupmi a výstupmi pre teóriu a empiriu. Významnosť publikácie podčiarkuje aj fakt, že vzniká v súvislosti s riešením projektu Grantovej agentúry Českej republiky „*Andragogický model učení a vzdělávání dospělých založený na získávání a rozvoji klíčových kompetencí*“. Skúmané východiská získavajú nový význam aj pre samotných adresátov, ktorými budú nielen študenti, akademickí pracovníci, ale aj praktici, a to – domnievam sa – aj v multidisciplinárnom kontexte.

Beáta Balogová

Inštitút edukológie a sociálnej práce Filozofickej fakulty Prešovskej univerzity
Prešov

ACTA ANDRAGOGICA 2

Bratislava : BB PRINT, 2011, 192 s. ISBN 978-80-970595-2-1

Recenzovaný zborník ACTA ANDRAGOGICA 2 je v poradí druhou publikáciou vedeckých štúdií členov Katedry andragogiky Filozofickej fakulty univerzity Komenského v Bratislave, jej domácich a zahraničných spolupracovníkov, ktoré vychádzajú v nepravidelnom periodiku pod názvom ACTA ANDRAGOGICA. Štúdie sú čiastkovým výstupom výskumného projektu grantovej úlohy VEGA MŠ SR č. 1/0386/11 „Procesy inštitucionalizácie edukácie dospelých na Slovensku – analýza vízií (ideových východísk), cieľového zamerania, vývojových etáp, európskeho kontextu, súčasného stavu a trendov inštitucionalizácie edukácie dospelých“. Druhé číslo zborníka ACTA ANDRAGOGICA vychádza tri roky po prvom (2008). Ako uvádza J. Matulčík, editor zborníka a vedúci katedry andragogiky, je venovaný pamiatke dvoch významných predstaviteľov andragogiky, Franzovi Poggelerovi a Jindrovi Kulichovi, ktorí významne prispeli k vytvoreniu slovenskej koncepcie andragogiky ako vedného a študijného odboru.

Jednotlivé vedecké štúdie sú tematicky rozčlenené do okruhov, ktoré komplexne identifikujú, reflektujú a zároveň navzájom komparujú teoreticko-metodologické východiská so súčasnými trendmi v edukácii a v poradenstve dospelých.

V prvých dvoch príspevkoch sa oboznamujeme so samotnou koncepciou andragogiky ako vednej disciplíny a s predmetom jej skúmania. J. Matulčík v úvode svojho príspevku „Andragogika v USA“ prezentuje konštituovanie andragogiky (najskôr z globálneho hľadiska, následne so zameraním sa na